

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SORUMLULUĞU SONA ERDİREN İBRA KARARI VE ETKİLERİ

DERS

**ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM VE YÖNETİM KURULUNUN
SORUMLULUĞU**

Öğretim Üyesi: Tekin MEMİŞ

Hazırlayan

SAMET ENES ÖZTÜRK

Öğrenci No: 2020044015

İSTANBUL,2021

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR	iii
GİRİŞ	1
SORUMLULUĞU SONA ERDİREN İBRA KARARI VE ETKİLERİ	
1. TANIM	2
2. HUKUKİ NİTELİĞİ	3
3. İBRANIN TÜRLERİ	4
3.1. Açık İbra	4
3.2. İbra Varsayımı	6
4. İBRANIN KAPSAMI	7
5. İBRA KARARLARININ SAKATLIĞI	11
6. İBRANIN HUKUKİ SONUÇLARI	12
6.1. Genel Olarak	12
6.2. İbranın Geri Alınamaması	12
6.3. İbranın Sorumluluk Davasına Etkisi	13
6.3.1. Ortaklığın Dava Hakkı Açısından Etkisi	13
6.3.2. Ortakların ve Alacaklıların Dava Hakkına Etkisi	15
6.3.2.1. Dolayısıyla Uğranılan Zararlara Dayanan Davalarda	15
6.3.2.2. Doğrudan Doğruya Görülen Zararlara Dayanan Davalarda	17
6.4. Zamanaşımı	18
7. KURULUŞ VE SERMAYE ARTIRIMINDA İBRA	18
SONUÇ	20
KAYNAKÇA	21

KISALTMALAR

c.	cümle
C	Cilt
edt.	Editör
E	Esas
E.T.	Erişim Tarihi
eTK	6762 sayılı Eski Ticaret Kanunu
İBK	İsviçre Borçlar Kanunu
K	Karar
m.	Madde
S	Sayı
s.	sayfa
ss.	Sayfa sayısı aralığı
TBK	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
T	Tarih
TTK	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
Yarg.	Yargıtay
Vd.	Ve devamı

GİRİŞ

Anonim şirketlerin icra organı olan yönetim kurulu üyeleri görevi kabul etmelerinden itibaren şirket adına birçok iş ve işlemlerde bulunmaktadır. Bunun doğal sonucu olarak yönetim kurulu üyelerinin yaptığı iş ve işlemlerden dolayı şirkete karşı sorumluluğu doğmaktadır. Bu sorumluluktan kurtulmak isteyen yönetim kurulu üyelerinin başvuracağı imkanlardan birisi de ibradır. Bu doğrultuda, yönetim kurulu üyelerinin şirkete karşı sorumluluklarını sona erdiren hususlardan en önemlisi, genel kurulda alınan ibra kararıdır. Genel kurul tarafından alınan ibra kararı, anonim şirketlerde yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunu ortadan kaldırır. Bununla birlikte, bu karar şirket yöneticilerinin yaptıkları işlemlerin, aldıkları kararların ve izledikleri politikaların ortaklar tarafından benimsendiğini ve onlara duyulan güvenin devam ettiğini de gösterir. Kural olarak ibra, sorumluluk davası açma hakkını ortadan kaldırmakla birlikte; ibranın sorumluluk davalarına etkisi, şirket tüzel kişiliği ile şirket ortakları ve alacaklıları bakımından farklılık göstermektedir.

İşbu çalışmada, öncelikle anonim şirketlerde yönetim kurulu üyelerinin ibrasına ilişkin genel bir açıklama yapılmış, ibranın hukuki niteliği ve türleri üzerinde durulmuş, daha sonra da ibra kararının hukuki sonuçları hakkında detaylı ve açıklayıcı bilgi verilmiştir. Çalışmamıza temel olarak, 6102 sayılı TTK ve uygulama esas alınmıştır. Yeri geldiğinde mülga ticaret kanununa değinilmiş, iki kanun arasındaki benzerlik ve farklılıklar üzerinde durulmuştur.

SORUMLULUĞU SONA ERDİREN İBRA KARARI VE ETKİLERİ

1. TANIM

İbra, genel kurul tarafından alınan bir karar ile yönetim kurulu üyelerinin son dönemdeki işlemlerinin hukuka ve ortaklık ana sözleşmesine uygunluğunun kabul edilmesi anlamına gelir¹. Diğer bir deyişle, ibra yönetim kurulu üyelerine karşı, ortaklığın muhtemel tazminat taleplerinin ileri sürülmesinden ortaklığın hukuken geçerli bir şekilde vazgeçmesidir². Genel kurul, bu kararı ile yönetim kurulu üyelerinin söz konusu dönemdeki işlemlerini hukuka ve ortaklık açısından işin gereğine uygun bulduğunu beyan etmektedir. Genel kurul, ibra kararıyla yönetim kurulu üyelerine karşı bir yandan güven beyanında bulunmakta; diğer yandan, onları ilgili dönemdeki faaliyetleri sebebi ile sorumlu tutmayacağını açıklamaktadır. Bu açıdan, ibra bir menfi borç ikrarı niteliğini taşır³.

Türk Ticaret Kanunu'nun 558. maddesiyle getirilen bir düzenleme ile, ibra kararının genel kurul kararı ile kaldırılamayacağı hükme bağlanmıştır. Bu düzenleme, TTK döneminden önce sık rastlanan ancak Yargıtay tarafından uygun görülmeyen, bir genel kurulun aldığı kararı zamanaşımı süresi içinde bir diğer genel kurulun kaldırması uygulamasına ilişkin ihtilafı, yüksek mahkemenin kararlarına uygun olarak çözüme kavuşturmuştur⁴. Hükme temel veren düşünce, hakkında dava açılmamış ve (kural

¹ Oruç Hami Şener, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 428; Fatih Aydemir, “**Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrasının Hukuki Sonuçları**”, İÜHFİM, C. L’XIX, S. 1 – 2, 2011, s. 1078; İ. Yılmaz Aslan, **Ticaret Hukuku Dersleri**, Ekin Yayınevi, Bursa, 2016, s. 216; Reha Poroy, Ünal Tekinalp, Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I** (14. Baskı), Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019, s. 458; Fatih Bilgili, Ertan Demirkapı, **Şirketler Hukuku** (9. Baskı), Dora Yayıncılık, Bursa, 2013, s. 602; Sami Karahan (Editör), **Şirketler Hukuku** (1. Baskı), Hamdi Pınar, “**Sona Erme ve Tasfiye**”, Mimoza Yayınları, Konya, 2012, s. 761; Salih Canözü, “**Anonim Şirketlerde İbra Kararının Kapsamı ve Şartları**”, The Journal of International Scientific Researches, C. 5, S. 3, 2020, s. 330; Zühtü Aytac, **Anonim Ortaklıklarda İbra**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1982, s. 15-16; Fahrettin Önder, Halis Karademir, “İbra Kararında Oy Hakkından Yoksunluk”, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Yıl: Ekim 2017 C. 10 S. 4, s. 174; Ayşegül Akkaya, “**Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun İbrası**”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019, s. 10 vd.

² Şener, s. 428.

³ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 458; Şener, s. 428; Aslan, s. 216; Karahan (ed.), Pınar, s. 761.

⁴ Aslan, s. 216.

olarak) hükümlerini doğurmuş bulunan ibra kararının yıllar sonra kaldırılmasının işlem güvenliği anlayışına ve hukuka uygun olmadığıdır⁵.

Doktrindeki bir görüşe göre⁶, bu düzenlemeye ilişkin bir eleştiri olarak, bu düzenlemedeki “*ibranın kapsadığı açıklanan maddi olaylara ilişkin olarak*” ibaresinin iyi ifade edilememesi hususu getirilebilir. İsviçre Borçlar Kanunu’nun 758. maddesine dayanan bu düzenlemenin İBK’deki ifadesi daha isabetlidir ve TTK m. 558’deki ifade de bu şekilde anlaşılmalıdır. Bu doğrultuda, genel kurulun ibra kararı yalnızca bilinen olaylar için etki gösterir. Diğer bir deyişle, genel kurul tarafından verilen ibra kararı, yalnızca genel kurul tarafından bilinen olaylarla sınırlıdır. Dolayısıyla, ibra kararı genel kurulun bilgisine sunulmayan işlemleri kapsamayacaktır. Zira, genel kurulun bilmediği, onun için gizli kalmış işlemleri için yönetim kurulu ibra edilmiş değildir.

Anonim ortaklıkta yönetim kurulu genel kurula açıklama ve bilgi verme yükümüne tabidir. Yönetim kurul, ibra için esaslı ve önem taşıyan olayları anlaşılır şekilde genel kurula sunmak zorundadır. Pay sahipleri de genel kurulda soru sorma haklarını kullanarak bilgiye ulaşabilirler. İşte, TTK m. 558/II’ye göre ibra kararı pay sahiplerinin özellikle bu yollarla açıkça bildiği olaylarla sınırlıdır⁷.

2. HUKUKİ NİTELİĞİ

Doktrindeki tartışma ve görüş ayrılıklarına rağmen, çoğunluğun kabul ettiği üzere, ibra kararı, hukuki niteliği bakımından menfi borç ikrarı (borçtan kurtarma) niteliğindedir⁸. İbra, yapılan işlemlerin hukuka uygun olduğunun ve şirket açısından işin gereğine uygun olduğunun genel kurul tarafından beyan edilmesidir. Anonim şirket, ibra kararıyla yönetim kurulu üye veya üyelerinin ilgili dönemdeki faaliyetlerinden dolayı sorumlu olmadıklarını kabul etmektedir. İbra düzenlemesiyle güdülen amaç, yönetim kurulu üyelerini uzun süre sorumluluk davası tehdidi altında olmaktan kurtarmaktır⁹.

⁵ Aslan, s. 216-217.

⁶ Şener, s. 429-430.

⁷ Şener, s. 430.

⁸ Aslan, s. 216; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 458; Bilgili, Demirkapı, s. 602; Aydemir, s. 1079; Canözü, s. 334; Önder, Karademir, s. 175; Soner Altaş, **Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler** (5. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s. 745; Akkaya, s. 19; Aydın Çelik, **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s. 106.

⁹ Bilgili, Demirkapı, s. 602; Önder, Karademir, s. 175.

TTK'nın 558. maddesinin birinci fıkrasında “İbra kararı genel kurul kararıyla kaldırılamaz. 445'inci madde hükmü saklıdır” denilmiştir. Bu çerçevede, anonim şirket genel kurulunun sorumluluktan ibraya ilişkin kararı, sonradan başka bir genel kurul kararı ile kaldırılamaz. İbra, menfi borç ikrarı olarak nitelendirildiğine göre, bu ikrardan tek taraflı olarak dönmek olanağı yoktur. Ayrıca, doktrinde ibranın Türk/İsviçre hukukunda yenilik doğurucu bir karar olduğu görüşü de değerlendirilmiştir. Ancak, ibra bir genel kurul kararı olduğu için bu karara karşı iptal davası açabilecektir¹⁰.

İbraya karar vermek, genel kurulun mutlak yetkisindedir. İbra yetkisinin başka bir organa devredilmesi mümkün değildir¹¹. İbranın maddi hukuk bakımından sorumluluğu kaldıran etkisi olarak bir menfi borç ikrarı ve yenilik doğuran bir hukuki işlem anlamını taşıması yanında, anonim şirketlere özgü fonksiyonu olarak yönetim açısından işlemlerin onaylandığı anlamlarına gelmektedir. Ancak, ibra şirket içi bir işlemdir. Bu nedenle de ibra kararı yalnızca ortaklığı ve belirli koşullar altında bazı pay sahiplerini bağlar; bunun dışında alacaklılara bir etkisi yoktur¹².

3. İBRANIN TÜRLERİ

Genel kurul tarafından ibra açık bir kararla alınabileceği gibi, örtülü ibra da olanaklıdır. Yönetim kurulu üyelerinin ibrasına ilişkin genel kurulca açıkça bir karar alınmışsa açık ibra kararından, birtakım şartların varlığı halinde bilançonun onaylanması ile kanun gereği yönetim kurulu üyelerinin ibrası sonucunun doğması halinde örtülü ibra kararından bahsedilir. TTK'da örtülü ibra kararı düzenlenmiş, fakat açık ibra kararına ilişkin bir tanım yapılmamıştır.

3.1. Açık İbra

İbra kararı ilk olarak açıkça verilebilir. TTK' da örtülü ibra kararı TTK m.424 hükmü ile düzenlenmiş olmasına rağmen açık ibra kararı hakkında net bir düzenleme bulunmamaktadır. Açık ibra, gündemde bulunan ibra maddesine istinaden, bilançodan bağımsız olarak müzakere edilerek alınan ibra kararıdır. Açık ibrada, genel kurul gündeminde ibraya ilişkin bir madde yer alır. Genel kurulda olağan toplantı ve karar

¹⁰ Karahan (edt.), Pınar, s. 761.

¹¹ Şener, s. 428.

¹² Karahan (edt.), Pınar, s. 761; Akkaya, s. 36.

yetersayısıyla ibraya karar verilir. TTK'nın 424. maddesi, yıllık bilançonun genel kurul tarafından onanması halinde, genel kurulun yönetim kurulu üyelerini ibra etme iradesi taşıdığı varsaymaktadır. Ancak bilançonun onaylanmasının ibra sonucunu doğurmasının koşulu, TTK m. 424/c. 2'de belirtildiği üzere, bilançonun açıklık ve doğruluk ilkelerine göre düzenlenmiş olmasıdır. TTK'nın 424. maddesinin ifadesiyle “*Bilançoda bazı hususlar hiç veya gereği gibi belirtilmemişse veya bilanço şirketin gerçek durumunun görülmesine engel olacak bazı hususları içeriyorsa, bu hususta bilinçli hareket edilmişse*” bilançonun onaylanması ibra etkisini doğurmaz. Böylece, bilinçli olarak bazı işlemleri gizleyen bir bilançonun onaylanması ibra sonucunu doğurmaz. Ancak genel kurulda ibra için ayrı bir oylama yapıldığı, diğer bir anlatımla açık ibra kararı alındığı hallerde 424. maddedeki ibra varsayımı gerçekleşmez¹³.

Açık ibra kararı, genel ibra ve özel ibra olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Genel kurul, ibranın kapsamını kişi, süre ve işlem bakımından sınırlandırmalara tabi tutabilir. Yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerin ibra edilmelerine ilişkin kararı almaya münhasır yetkili olan genel kurulun bu kararı herhangi bir sınırlandırmaya tabi tutmadan alması halinde genel ibra kararı söz konusu olur. Genel ibra kararında genel kurul *kişi, süre ve işlem* yönünden herhangi bir kapsam belirlemediğinden tüm yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler ilgili faaliyet döneminin tamamı ve tüm işlemler bakımından sorumluluktan kurtulmuş olurlar. Açık ya da TTK m. 424 hükmü çerçevesinde örtülü olsun ibra kararında bir açıklık yoksa genel ibra olduğu kabul edilmektedir. Olağan genel kurul toplantılarında alınan ibra kararları çoğunlukla genel ibra şeklinde gerçekleşmektedir. Açık ibranın diğer bir türü olan özel ibrada ise, genel kurul yetkisi kapsamında ibrayı kişi, süre ve işlem yönünden birtakım sınırlandırmalara tabi tutarak almaktadır¹⁴.

¹³ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 461; Bilgili, Demirkapı, s. 602; Canözü, s. 330; Önder, Karademir, s. 177; Akkaya, s. 40.

¹⁴ Canözü, s. 335; Aydemir, s. 1083.

3.2. İbra Varsayımı

İbra kararı, açık olabileceği gibi zımni de olabilir. TTK'da açıkça düzenlenen ibranın bu türüdür. TTK m. 424'e göre, bilançonun onaylanmasına ilişkin genel kurul kararı, kararda aksine açıklık bulunmadığı takdirde yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve denetçilerin ibrası sonucunu doğurur. Bununla birlikte, bilançoda bazı hususlar hiç veya gereği gibi belirtilmemişse veya bilanço şirketin gerçek durumunun görülmesine engel olacak bazı hususlar içeriyorsa ve bu hususta bilinçli olarak hareket edilmişse onama ibra etkisi sonucunu doğurmaz. Burada belirleme yaparken, normal, orta zekalı bir pay sahibi dikkate alınarak tespit yapılmalıdır¹⁵.

TTK'nın 424. maddesi, yıllık bilançonun genel kurul tarafından onanması halinde, genel kurulun yönetim kurulu üyelerini ibra etme iradesini taşıdığını varsaymaktadır. Ancak, bilançonun onaylanmasının ibra sonucu doğurmasının koşulu TTK m. 424 c. 2'de belirtildiği üzere, bilançonun açıklık ve doğruluk ilkelerine göre düzenlenmiş olmasıdır. TTK 424. maddenin ifadesiyle *“Bilançoda bazı hususlar hiç veya gereği gibi belirtilmemişse veya bilanço şirketin gerçek durumunun görülmesine engel olacak bazı hususlar içeriyorsa, bu hususta bilinçli hareket edilmişse”* bilançonun onaylanması ibra etkisi doğurmaz. Kısacası, bilinçli olarak bazı işlemleri gizleyen bir bilançonun onaylanması ibra sonucunu doğurmaz. Fakat, genel kurulda ibra için ayrı bir oylama yapıldığı, diğer bir deyişle açık ibra kararı alındığı hallerde 424. maddedeki ibra varsayımı gerçekleşmez¹⁶.

Her ne kadar TTK'nın 424. maddesinde sadece bilançonun onaylanmasından bahsedilmişse de burada bilançonun tamamlayıcısı olan kâr zarar hesabı ile yıllık faaliyet raporu da kapsam dahilindedir. Bunlar birbirini tamamlayan ve ibraya esas olan belgelerdir. Bununla birlikte, örtülü ibra kararının kapsamına bilanço, kâr zarar hesabı ve faaliyet raporunun yanı sıra sözlü açıklamalar ile denetçi raporu da girmektedir¹⁷.

TTK'nın 424. maddesinde bilançonun onaylanmasına ilişkin genel kurul kararının, kararda aksine açıklık bulunmadığı takdirde ibra sonucunu doğuracağını

¹⁵ Bilgili, Demirkapı, s. 603; Şener, s. 428; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 461; Aytaç, s. 139; Canözü, s. 330; Önder, Karademir, s. 177; Aydemir, s. 1085.

¹⁶ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 461.

¹⁷ Aytaç, s. 140; Akkaya, s. 44.

ancak bilançoda bazı hususların bilinçli olarak hiç veya gereği gibi gösterilmemesi ya da şirketin gerçek durumunun görülmesinin engellenmesi halinde bilançonun onaylanmasının ibra sonucunu doğurmayacağı düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile ibranın etkisini göstermemesi için bu peçelemenin bilinçli yapılması gerektiği aksi halde ibranın sonuçlarını doğuracağı düzenlenmiştir¹⁸.

Doktrinde bir görüş¹⁹, buradaki bilanço kavramının geniş yorumlanması gerektiğini, zira ibra kararının alınması için önemli olanın genel kurulun bilgisine ulaşma kıstasının olduğunu; bu nedenle de bilanço kavramının kapsamına kar ve zarar hesabı, yıllık faaliyet raporu ile denetim raporu hatta genel kurula bilgi ulaştırılan sözlü açıklamalar ve yazılı beyanların da dahil edilmesi gerektiğini haklı olarak ileri sürmüştür. İşte, bunlardan herhangi birinde bilgi ve belge eksikliği ya da yanlış bilgilendirme bilinçli olarak yapılmışsa bu durumda alınan ibra kararı etkisini doğuramayacaktır. Alınan ibra kararı geçersiz olacaktır. Yargıtay yerleşmiş içtihatlarında, şirketin işlemlerinden kaynaklanan zararların genel kurulda tüm açıklığıyla irdelenmesi halinde, yani gerçek durum gösterilmesi durumunda alınan ibra kararının geçerli olduğunu belirtmiştir²⁰.

4. İBRANIN KAPSAMI

İbra kararı almaya yetkili organ, genel kuruldur. Kanun koyucu, TTK m. 408/II b' de yönetim kurulu üyelerinin ibraları hakkında karar verilmesini genel kurulun devredilemez yetkileri arasında kabul etmiştir. Ayrıca, TTK 409/I gereğince olağan genel kurul gündeminin bir maddesini de ibra kararı teşkil eder. Fakat, söz konusu bu durum olağanüstü genel kurulda ibra kararı alınmayacağı anlamında gelmez. TTK m. 418/1 b hükmü, ibra kararı için özel bir yetersayı öngörülmemiştir; karar adı

¹⁸ Akkaya, s. 53-54.

¹⁹ Aytaç, s. 203.

²⁰ “Söz konusu zarara yol açan işlem ve şirket yönetiminin yaklaşımının tüm açıklık ve ayrıntılarıyla irdelendiği bir ortamda, şirket genel kurulunca verilen ibra kararı, gerçek anlamda borçtan kurtarma ve aklama niteliğini taşımaktadır. Ortaklığın, bu ibra kararıyla, yöneticilerin zimmetine geçmiş olası alacaklarından, onlar yararına peşinen vazgeçmiş olduğunun kabulü zorunludur. Genel kurulun bu nitelikteki ibrası sonucu, artık yönetim kurulunun o faaliyet dönemine ilişkin tüm işlemleri hakkında, zarara neden de olsalar, ortaklıkça yönetim ve denetim kurulu üyelerine karşı rücu hakkını kullanmayacağını kabul edildiği varsayılmalıdır. Eş anlatımla, böyle bir ibra kararından sonra, yönetim kurulu üyeleri ya da denetçilere karşı sorumluluk davacı açma olanağı tümüyle ortadan kalkmış olmaktadır”, Yarg. 11. HD., T. 14.10.1982, E. 1982/3596 K. 1982/3884, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (E.T.: 12.12.2020)

çoğunlukla alınabilir. Genel kurul yönetim kurulu üyelerinin tamamını ibra edebileceği gibi, bir kısmını da ibra edebilir²¹. Bunun yanı sıra, genel kurulun olağan veya olağanüstü olarak toplanmasının ibra kararının alınması açısından bir etkisi yoktur. İbraya ilişkin uygulanacak nisap TTK’da belirlenen basit çoğunluktur²².

TTK’nın 436. maddenin 2. fıkrasına göre, “*Şirket yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişiler, yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamaz*”. Görüldüğü gibi TTK, ibra oylamasındaki oy yasağını yönetim kurulu üyeleri ile şirketin imza yetkilisi yöneticilerine özgülemiştir. ETK’ nın 374. maddesinin 2. fıkrası bu bağlamda daha geniş ve yoruma açık bir ölçü kullanmıştır. ETK m. 374 (2) de oy yasağı “*Şirket işlerinin görülmesine herhangi bir suretle iştirak etmiş olanları*” kapsıyordu. Görüldüğü üzere, kanun koyucu yeni kanunda konuyu yoruma yer bırakmayacak şekilde açıklığa kavuşturmuştur²³.

Yönetim kurulu üyeleri, oylama ayrı ayrı yapılsa da diğer yönetim kurulu üyelerinin ibralarında oy kullanamazlar; yönetim kurulu üyeleri arasındaki müteselsil sorumluluk bu yöntemle yapılan oylamalarda oy kullanmalarına engeldir. Kanaatimizce, yönetim kurulu üyelerinin ibra oylamasında bir üçüncü kişinin temsilcisi olarak oy kullanmalarının da hukukun temel ilkeleri ile bağdaşmayacaktır. Bu nedenle Yargıtay 11. HD.’ nin bir üyenin eşini temsilen oy kullanabileceği yolundaki kararına²⁴ katılmak mümkün değildir. Bununla birlikte, yönetim kurulu üyeleri yasaklı oylarını bir vekil aracılığıyla da kullanamazlar. Asilin tabi olduğu yasak vekili de kapsar. Bununla birlikte, pay sahipleri kendileri ve TTK 436. Maddenin 1. fıkrasında sayılan yakınları ile şirket arasındaki “*bir işe, işleme veya herhangi bir yargı kurumu ya da hakemdeki davaya ilişkin olan müzakerelerde oy kullanamazlar*” hükmünün ibra oylamasını da kapsayıp kapsamadığı tartışılabilir²⁵.

İster örtülü isterse açık olsun, genel kurul ibra kararını –ortaklık ana sözleşmesinde daha da ağırlaştırmış yetersayılar öngörülmedikçe- TTK m. 148’deki

²¹ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 458; Şener, s. 428; Akkaya, s. 46.

²² Akkaya, s. 46.

²³ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 458; Önder, Karademir, s. 181 vd.

²⁴ Yarg. 11. HD., T. 27.01.2006, E. 134, K. 615, Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 459.

²⁵ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 459.

olağan yetersayılarla alır. Ayrıca, TTK m. 436/II' den anlaşılacağı gibi, ortaklık yönetim kurulu üyelerine yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişiler, yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamazlar. Bu düzenleme bakımından dikkat edilirse, sadece yönetim kurulu üyeleri değil, aynı zamanda yönetimde görevli ve imza yetkisine sahip kişiler de oy kullanamazlar²⁶. Yine oy kullanması yasak kişilerin ibra kararına dolaylı etkisi de söz konusu olmamalıdır. Dolayısıyla, örneğin ibra edilecek bir yönetim kurulu üyesi tarafından hakim olunan bir tüzel kişi, ibraya ilişkin oylamada sahip olduğu paylar bakımından oy kullanamaz. TTK m. 436/II hükmü sebebiyle, bir anonim ortaklıkta tüm ortaklar yönetim kurulu üyesi veya anonim ortaklık tek ortağın yönetim kurulu üyesi olduğu tek adam ortaklığı şeklinde işletiliyorsa, ibra kararı düşünülemez²⁷.

Bir ibra oylamasında oy hakkından yoksun kişilerin oy kullanmış olması, tek başına kararın geçersizliğini gerektiren bir sebep teşkil etmez. Diğer bir deyişle, kararın geçersiz kılınması için TTK m. 436/1 b'ye aykırı olarak kullanılan oyların kararın sonucunu etkilemiş olması gerekir. Mevcut oy dağılımı içinde yasaklı oyların kullanılmış olması sonuca etkili değilse ibra kararı geçerliliğini muhafaza eder. Fakat, oy hakkından yoksun paylar toplantı nisabının oluşmasında göz önünde tutulmazlar. Şayet, bu paylar olmaksızın nisap oluşmuyorsa o toplantıda alınan kararlar geçersizdir²⁸.

Türk Ticaret Kanunu m. 424'e göre, ibra kararı üç grup hakkında verilebilir: Yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve denetçiler. Genel kurul söz konusu şahısların açıkça ibra edilmelerine yönelik açık bir karar alabileceği gibi, TTK m. 424'e göre, bilançonun tasdikine yönelik genel kurul kararı da aksine sarahat olmadığı takdirde zımnen yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve denetçilerin ibra edildikleri anlamına gelmektedir. Maddeden açıkça anlaşıldığı üzere, bilançonun tasdikine yönelik bu karar, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve denetçilerin tümünün değil; üyelerin bireysel olarak ibraları anlamına gelmektedir. Bununla birlikte, maddenin devamına göre, bilançoda bazı hususların hiç veya gereği gibi belirtilmemesi veya bilançonun

²⁶ Şener, s. 428-429; Önder, Karademir, s. 181.

²⁷ Şener, s. 429; Önder, Karademir, s. 181; Akkaya, s. 46.

²⁸ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 460.

şirketin gerçek durumunun görülmesine engel olacak bazı hususları içermesi ve bu hususta bilinçli hareket edilmesi durumunda, onama ibra etkisi doğurmayacaktır²⁹.

Genel olarak alınmış bir ibra kararı açık veya zımnen alınmış olduğuna bakılmaksızın, aksine herhangi bir sınırlama yoksa kişi olarak tüm yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve denetçileri; iş ve eylem olarak hesap dönemi içinde yapılmış tüm iş ve eylemleri ve zaman dilimi olarak tüm hesap yılını kapsamaktadır³⁰. Yani ibra kararının zaman bakımından kapsamı, son hesap dönemidir. İbra, hesap döneminden sonra genel kurul toplantısından önce yapılan işlemleri kapsamaz. Bunlar bir sonraki hesap dönemine ait olup bir sonraki yılın genel kurulunda görüşülür. Daha önceki hesap dönemine ait yönetim kurulu işlemleri de ibra kararının kapsamına girmez. Hesap dönemi çoğunlukla ibra edilenleri görev süresiyle aynıdır. Elbette ki istisnaları söz konusu olabilir. Bununla birlikte, genel kurul bu belirtilenlerin aksi yönde de karar verebilir. Yani ibrayı hesap döneminin belirli bir kısmıyla sınırlayabileceği gibi, geçmiş yıllara kadar genişletebilir veya ibraya hesap döneminden sonra ancak genel kuruldan önceki süreyi de dahil edebilirler. Ancak, ibra kararı geleceğe yönelik olarak alınamaz³¹.

Türk Ticaret Kanunu m. 380'e göre, genel kurulun sınırlamaları dışında ibra kararı, yalnızca genel kurulun bilgisine ulaşan iş, işlem ve eylemleri kapsayacak; bunun dışında kasten veya hata ile genel kurulun bilgisine ulaşmayan veya ulaşmış olsa dahi, orta yetenekte bir pay sahibinin anlayamayacağı nitelikteki iş, işlem ve eylemlerden doğan hukuki sorumluluklar ibranın kapsamı dışında kalacaktır³².

Kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, denetçilerin, şirketin kuruluşundan ve sermaye artırımından doğan sorumlulukları, şirketin tescili tarihinden itibaren dört yıl geçmedikçe sulh ve ibra yoluyla kaldırılamaz. Bu sürenin geçmesinden sonra da sulh ve ibra ancak genel kurulun onayıyla geçerlilik kazanır. Bununla beraber, esas sermayenin onda birini, halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden pay sahipleri sulh ve ibranın onaylanmasına karşı iseler, sulh ve ibra genel kurulca onaylanmaz.

²⁹ Karahan (edt.), Pınar, s. 762.

³⁰ Karahan (edt.), Pınar, s. 762; Aytaç, s. 101; Akkaya, s. 81-82.

³¹ Çelik, s. 182; Aytaç, s. 101; Akkaya, s. 82.

³² Karahan (edt.), Pınar, s. 762.

Anonim ortaklıkta alınan ibra kararı, iç ilişkiyle ilgilidir. Bu nedenle alacaklıların açacakları sorumluluk davasına herhangi bir etkisi yoktur. Buna karşılık, aşağıda ayrıntılı olarak ele alacağımız üzere, alınan ibra kararının ortaklık veya ortaklar tarafından açılacak sorumluluk davalarını nasıl etkileyebileceğine ilişkin kanun koyucu önemli bir düzenleme yapmıştır. Şöyle ki, TTK m. 558/II'ye göre, ortaklık genel kurulunun ibraya ilişkin kararı, ibranın kapsadığı açıklanan maddi olaylara ilişkin olarak, ortaklığın, ibraya olumlu oy veren ve ibra kararını bilerek payı iktisap eden pay sahiplerinin dava hakkını ortadan kaldırır. Diğer pay sahiplerinin dava hakları, ibra tarihinden itibaren altı ay geçmekle düşer³³.

5. İBRA KARARLARININ SAKATLIĞI

İbra kararları da bir genel kurul kararı olarak, genel kurul kararlarının sakatlığına ilişkin hükümlere tâbidir. Sakatlığı yokluk ya da butlan derecesindeki bir ibra kararı hüküm doğurmaz. Bu tür sakatlıkların ilgililerce açılacak bir dava ile tespit ettirilmesi ya da def'i olarak ileri sürülmesi yeterlidir³⁴.

Türk Ticaret Kanunu'nun 445. maddesi anlamında, kanuna, ana sözleşmeye veya dürüstlük kurallarına aykırı ibra kararları, yine bu maddede öngörülen şartlar gereğince iptal ettirilebilir³⁵. İbra kararlarının Türk Borçlar Kanunu 30 ve sonraki maddelerde düzenlenen irade bozukluklarına dayanılarak geçersizliğinin tespit ettirilmesi de mümkündür. Bir irade beyan niteliği taşıyan ibra lehinde kullanılan oyların yanılma, aldatma ve korkutma sebebiyle bağlayıcı olmadığı şirkete bildirilmesi TBK 39/1 ve yapılan iptallerin yetersayıyı etkilemesi sonucunda da ibra kararının yargı yoluyla geçersizliğinin saptanması da mümkündür³⁶.

³³ Şener, s. 429; Aslan, s. 217; Altaş, s. 745; Altaş, s. 745.

³⁴ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 461.

³⁵ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 461; Aslan, s. 217.

³⁶ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 462.

6. İBRANIN HUKUKİ SONUÇLARI

6.1. Genel Olarak

İbra, şirket içi bir işlemdir. Bu nedenle ibra kararı, sadece şirketi ve belirli koşullar altında bazı pay sahiplerini bağlar; bunun dışında alacaklılara bir etkisi yoktur. İbranın etkisinin söz konusu olabilmesi için, ortada geçerli bir ibra kararının bulunması gereklidir. Böylece, batıl olan ibra kararı hukuki sonuç doğurmayacağı gibi iptal ettirilen bir ibra kararı da geçmişe yönelik olarak ortadan kalkacağından bu ibra kararının herhangi bir etkisinden bahsedilmeyecektir³⁷.

6.2. İbranın Geri Alınamaması

Kural olarak, bir tüzel kişinin yetkili organı vermiş olduğu bir kararı değiştirmeye ve kaldırmaya da yetkilidir. Bununla birlikte, organlar vermiş oldukları kararlar üzerinde mutlak bir tasarruf yetkisine sahip değildir. Tüzel kişinin organı karar verirken, özellikle üçüncü kişilerin kazanılmış haklarına uygun hareket etmesi gerekir. Aksi takdirde, hukuk güvenliği sarsılmış olur. Bunun sonucunda, TTK'da hukuka uygun olarak alınmış ibra kararının daha sonra kaldırılmayacağı belirtilmiştir. Bununla birlikte, ibra kararı da diğer genel kurul kararları gibi, kanuna esas sözleşmeye veya dürüstlük kuralına aykırı ise, iptal edilebilir. Bu halde, ibra kararı geçmişe etkili olarak ortadan kalkmış olur³⁸.

Her hukuki tasarruf gibi geri alma kararının da yine hukukun temel yetkileri mutlak değildir. ve bazı sınırları vardır. Şöyle ki, ibra kararının yeni bir genel kurul kararıyla geri alınması olanağı yoktur (TTK 558/I). Bunun sebebi, ibra kararının kurucu yenilik doğurucu nitelikte olmasıdır. Şayet, bu ilke ve esaslara uymaksızın genel kurul sonradan ibra kararını almış olduğu yeni bir kararla kaldırır, bu karar batıl bir genel kurul kararı niteliğine haizdir ve bu karara karşı tespit davası açılabilir³⁹. Fakat, TTK m. 558/I ve TTK m. 445 düzenlemesi saklı tutulmuştur. TTK m. 445 hükmü, iptal davasına ilişkindir. Dolayısıyla, ibra bir genel kurul kararı olduğundan açılacak bir iptal davasıyla genel kurulun ibra kararı iptal edilebilir. Ancak, bu durumda genel kurul tarafından ibranın geri alınması söz konusu olmamaktadır.

³⁷ Akkaya, s. 94.

³⁸ Şener, s. 431; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 462; Bilgili, Demirkapı, s. 603; Karahan (edt.), Pınar, s. 763.

³⁹ Şener, s. 431; Bilgili, Demirkapı, s. 603; Karahan (edt.), Pınar, s. 763.

Aksine bu durumda ibra, mahkemeden alınacak inşai nitelikteki bir iptal kararıyla ortadan kaldırılmaktadır. Dolayısıyla, örneğin ibra kararı sırasında TTK m. 436/II'de düzenlenen oy yasağına aykırı olarak oy kullanılır ve bu oylar alınan ibra kararında etkili olursa, söz konusu ibra kararı iptal edilebilir. Yine şartları varsa, ibra kararına karşı yokluğun veya geçersizliğinin tespiti davaları da açılabilir⁴⁰.

6.3. İbranın Sorumluluk Davasına Etkisi

6.3.1. Ortaklığın Dava Hakkı Açısından Etkisi

Anonim ortaklıkta genel kuruldan çıkan geçerli bir ibra kararı, ortaklığın ilgili hesap dönemine ilişkin işlemler sebebiyle tazminat talebi bulunmadığını ikrar etmesi anlamını taşır. Anonim ortaklık, artık yönetim kurulu üyelerine karşı söz konusu döneme ait ve ibranın kapsamına giren işlemler sebebiyle tazminat davası açamayacaktır. Açık ibra kararları gibi bilanço ve başarı hesabının tasdiğiyle gerçekleşen ibra varsayımı da menfi borç ikrarı niteliğindedir. Bu nedenle, ibra varsayımının gerçekleştiği hallerde de ortaklığın dava açma hakkı ortadan kalkacaktır⁴¹.

Anonim şirket, genel kurulunun sorumluluktan ibraya ilişkin kararı, ibranın kapsadığı açıklanan maddi olaylara ilişkin olarak, şirketin ibraya olumlu oy veren ve ibra kararını bilerek payı iktisap etmiş olan pay sahiplerinin dava hakkını kaldırır. Diğer pay sahiplerinin dava hakları ibra tarihinden itibaren altı ay geçmesiyle düşer⁴². Zira, ibra menfi borç ikrarı niteliği taşıdığından, anonim ortaklığın yönetim kurulu üyelerine karşı sorumluluk davası açma hakkı ortadan kalkar. Altı aylık süre, ibra kararının alındığı tarihten itibaren başlayacaktır⁴³.

İbra, borcu sona erdiren sebeplerden birisidir. Bu açıdan, anonim ortaklık yönetim kurulu üyeleri aleyhine TTK m. 553 vd. hükümleri uyarınca açılacak sorumluluk davaları ile Bankacılık Kanunu'nun 110. maddesine göre açılacak "şahsi sorumluluk davaları" arasında hiçbir fark yoktur. Bankacılık Kanununun 110. Maddesi

⁴⁰ Şener, s. 432; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 462; Bilgili, Demirkapı, s. 603; Altaş, s. 744.

⁴¹ Şener, s. 430; Aslan, s. 217; Bilgili, Demirkapı, s. 603; Altaş, s. 744; Karahan (edt.), Pınar, s. 764; Aydemir, s. 1089.

⁴² Aslan, s. 217; Altaş, s. 745; Karahan (edt.), Pınar, s. 764.

⁴³ Karahan (edt.), Pınar, s. 764.

uyarınca açılacak davada yönetim kurulu üyelerinin iflası talep olunmaktadır. İflasın ön koşulu ise davalının sorumluluğunun saptanmasıdır; sorumlu tutamayacağınız bir kişinin iflasının istenmesi söz konusu olamaz. Bu nedenle, ETK m. 56, 336 (TTK m. 553) vd. hükümlerine göre açılacak sorumluluk davası ile Bankacılık Kanununun 110. maddesine göre açılacak iflas davasının birbirinden tamamen farklı iki dava olduğu, bu yüzden banka yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmiş olmasının şahsi iflas davası açılmasına engel oluşturmayacağı görüşü savunulamaz. Zira, iflas davası içinde bir sorumluluk davasını da içerir. Diğer bir anlatımla, sorumluluk olmayan yerde iflastan da söz edilemez. Bankacılık Kanunu'nun 133. maddesindeki "*varsa ibralarının iptali*" ifadesi, kanun koyucunun ibranın açılacak bir sorumluluk davası gibi iflas davalarına da engel oluşturacağını kabul ettiğini göstermektedir. Bu nedenle, aleyhine dava açılacak yönetim kurulu üyesi hakkında ibra var ise, öncelikle ibra kararının mahkeme marifetiyle iptal ettirilmesi gerekmektedir⁴⁴.

Diğer taraftan, Bankacılık Kanunu'nun 133. maddesi yönetim kurulu üyelerinin bankaların tasfiyesi sonrası sorumluluklarını düzenleyen özel bir hükümdür. Daha açık bir ifadeyle, 133. madde yönetim kurulu üyelerinin belli ve somut bir varsayımdaki sorumluluğunu düzenlemektedir. Oysa, 110. madde tüm sorumluluk hallerini kapsayan genel bir hükümdür. Bu nedenle, bir an için 133. madde hükmünün kanun koyucunun ibraya bakış açısını yansıttığını kabul etsek dahi, bu gerekçeyi 110. maddedeki tüm sorumluluk hallerine taşımamız mümkün değildir. Kaldı ki, ibranın Bankacılık Kanunu'nun 110. maddesinde düzenlenen sorumlulukta geçerli olmayacağı yargısına ancak bu konuda açık bir hüküm bulunması halinde varılabilir; yorum yolu ile bu sonuca ulaşılamaz⁴⁵.

Yönetim kurulu, ibra kararı sırasında ibra bakımından önemli tüm olayları açıklamış ve bu açıklamalara bağlı olarak yönetim kurulu üyeleri açık veya örtülü ibra edilmişlerse, artık bunlara karşı ortaklığın sorumluluk davası açması -kural olarak- olanaksızdır. Yani alınan ibra kararı, ortaklık tarafından yönetim kurulu üyelerine karşı açılacak sorumluluk davasına -kural olarak- engel olur⁴⁶. Buna karşılık, aşağıda

⁴⁴ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 462; Aydemir, s. 1095.

⁴⁵ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 465; Aydemir, s. 1096.

⁴⁶ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 466.

ayrıntısına yer vereceğimiz üzere, ibranın ortaklar tarafından açılacak sorumluluk davalarına etkileri hususunda çeşitli ayrımlar yapılmalıdır.

6.3.2. Ortakların ve Alacaklıların Dava Hakkına Etkisi

6.3.2.1. Dolayısıyla Uğranılan Zararlara Dayanan Davalarda

ETK m. 56'da ibra kararının ortakların dava hakkına etkisini düzenleyen bir hüküm yoktur. Bu nedenle, konu öğreti ve uygulamada değerlendirilmekte ve ibra kararının ibra lehine oy kullanmamış ortakların dava haklarını etkilemeyeceği sonucuna varılmakta idi. Şirkete karşı üçüncü kişi konumunda bulunan ve genel kurula katılma hakkı bulunmayan alacaklıların dolayısıyla zararlara ilişkin dava haklarının genel kurul kararından etkilenmeyeceği hususunda görüş birliği söz konusu idi⁴⁷.

TTK m. 558, bu boşluğu Türk öğretisi ve Yargıtay kararlarının benimsediği görüş doğrultusunda doldurmuş ve bu konudaki tartışmayı sona erdirmiştir. TTK'nın 558. maddesinin 2. fıkrasına göre, genel kurulun ibra kararı "*ibranın kapsadığı açıklanan maddi olaylara ilişkin olarak, şirketin ibraya olumlu oy veren ve ibra kararını bilerek payı iktisap etmiş olan pay sahiplerinin dava hakkını kaldırır...*". Kanun koyucu, ibrayı bilerek payı iktisap eden yeni ortakların da sorumluluk davası açma haklarının bulunmadığını kabul etmiştir. Sorumluluk davası açma hakkı olan ortakların dava hakları ibra tarihinden itibaren altı ay geçmesiyle düşecektir. Burada ibranın olumlu oy kullanan ortaklar açısından da ancak TTK 424. maddedeki kural kapsamında bağlayıcı olduğunu hatırlatmakta fayda var. TTK'nın 424. maddesinin 2. cümlesine göre "*...bilançoda bazı hususlar hiç veya gereği gibi belirtilmemişse veya bilanço şirketin gerçek durumunun görülmesine engel olacak bazı hususları içeriyorsa ve bu hususta bilinçli hareket edilmişse onama ibra etkisini doğurmaz.*" Kanunun bu hükmü ile, bilançonun geçerliliğinin ve onaylanmasını anonim ortakların finansal tablolarında uyulması gereken "dürüst resim ilkesi" kuralı ile bütünleştirdiği söylenebilir⁴⁸.

⁴⁷ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 466.

⁴⁸ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 467; Aytaç, s. 209.

Dolaylı zararlar nedeniyle, ortakların açabileceği sorumluluk davaları (TTK m. 555) genel kurulda ibraya olumlu oy veren ortaklar bakımından –kural olarak- ortadan kalkar (TTK 558/II). Bu sonuç doğaldır; zira, yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmeleri bakımından olumlu oy veren ortakların ibra kararına rağmen sorumluluk davası açması, TMK m. 2'ye aykırı olur. Dolayısıyla, özellikle ibra kararına oy kullanmaya yetkili bütün ortaklar olumlu oy vermişlerse, ibra kararı çok önemli bir etki gösterir ve hem ortaklık hem de ortaklar, dolaylı zararlar nedeniyle sorumluluk davası açma haklarını yitirirler⁴⁹.

Şayet ortaklar ibra kararına olumsuz oy verirler ya da genel kurul toplantısına katılmaz iseler, onların dava açma hakkı TTK m. 558/II ile sınırlanmaktadır. Artık bu ortaklar altı aylık sürede sorumluluk davası açmalıdırlar. Bu durumda, burada TTK m. 560' daki zamanaşımı süreleri uygulanmayacaktır. Altı aylık süre hak düşürücüdür ve ibra tarihinden itibaren başlar. Bununla birlikte, ibra kararından sonra ortaklığa katılan ortaklar, ibra kararını biliyorlarsa onların da dava hakkı ortadan kalkar (TTK m. 558/II). Payını devreden ortak, ibra kararı aleyhine oy kullansa dahi, yine de payı ibra kararını bilerek devralan ortağın dava hakkı düşer. Fakat, bu ortaklar ibra kararından sonra ortaklığa katılmakla birlikte, söz konusu ibra kararından habersizlerse, onların sorumluluk davası açması altı aylık hak düşürücü süreye bağlıdır. Bu durumda da altı aylık süre ibra kararı tarihinden başlayacağı için, ortak ibra kararı tarihinden altı aylık süre geçtikten sonra ortaklığa katılır ise, ibra kararını bilmesede dahi yine de dava açamayacaktır⁵⁰.

Alacaklılar, anonim ortaklara nazaran üçüncü kişi durumundadırlar. Genel kurul, verdiği ibra kararı ile şirketin dava hakkından feragat edebilir; üçüncü kişilerin hakları üzerinde tasarrufta bulunamaz. Burada, alacaklıların sorumluluk davası açma haklarının şirketin iflas etmiş olması ön koşuluna bağlı olduğunu hatırlatmak gerekir⁵¹.

Türk Ticaret Kanunu, ayrıca bu davaya ilişkin yargılama giderleri açısından özel bir düzenleme öngörmüştür. TTK'nın 555. maddesinin ikinci fıkrasına göre, pay sahibinin açtığı davayı hukuki ve maddi sebepler haklı gösterdiği takdirde, mahkeme

⁴⁹ Şener, s. 430.

⁵⁰ Şener, s. 431; Aslan, s. 217; Altaş, s. 745.

⁵¹ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 467.

dava giderleri ile avukatlık ücretini, bu giderler davalıya yükletilemediği hallerde, davacı pay sahibiyle şirket arasında, hakkaniyete göre paylaşır. Pay sahibi dolaylı zararları açacağı sorumluluk davasında tazminatın kendisine değil şirkete verilmesini talep edecektir⁵².

6.3.2.2.Doğrudan Doğruya Görülen Zararlara Dayanan Davalarda

Ortakların doğrudan uğradıkları zararlar için, alınan ibra kararının herhangi bir önemi yoktur. Hatta, ortak genel kurulda ibra yönünde oy kullansa dahi, yine de doğrudan doğruya gördüğü zararlar bakımından yönetim kurulu üyelerine başvurabilir⁵³. Zira, ibra kararıyla yalnızca ortaklığın tazminat alacağından vazgeçilmektedir. Yoksa ortak kendi doğrudan doğruya uğradığı zararlar nedeniyle talep edebileceği tazminat alacağından vazgeçmemektedir⁵⁴.

Ortakların ve alacaklıların yönetim kurulu üyelerinin işlemleri sonucunda doğrudan doğruya uğradıkları zararlarda ortaklığın zararı arasında zorunlu bir bağıllık yoktur. Bu nedenle, ortakların ve alacaklıların hakları ortaklığın dava hakkından tamamen bağımsızdır. Nitekim, öğretide gerek ortakların gerekse de alacaklıların dava hakkının ibra kararından etkilenmeyeceği konusunda görüş birliği vardır⁵⁵.

⁵² “Dava, davalı şirket ortağının şirketi yönetimi sırasında davacı ortaklara, dolayısı ile verdiği zararın tahsili istemine ilişkin olup, TTK' nun 556'ncı maddesinin yaptığı atıf gereği aynı yasanın 336, 340 ve 309/1 'inci maddeleri uyarınca davalının eylemleri nedeniyle şirketin zarara uğratıldığı anlaşılma, pay sahiplerinin açtığı bu dava sonucu hükmolunan tazminatın davacılara değil, şirkete verilmesi yönünde hüküm kurulması gerekirken, yazılı şekilde davacılara ödenmesine karar verilmesi doğru görülmemiştir”, Yarg. 11. HD. T. 06.07.2004, E. 2003/ 13387 K. 2004 / 7567; “Böyle bir davada hükmedilecek tazminatın ancak dava dışı şirket lehine hüküm altına alınması istemli olarak açabileceği, davacının kendi adına tazminatın hüküm altına alınmasını istediği, bu şekilde dava açılmayacağı dikkate alınıp, bu gerekçeyle davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçelerle davanın kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir”, Yarg. 11. HD. T. 17.11.2016, E. 2016/ 7730 K. 2016 / 8878, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (E.T: 12.12.2020).

⁵³ “İkinci durum ise doğrudan zarar halidir. Bu halde yöneticilerin veya denetçilerin eylemleri sonucunda ortakların ortaklığın zararından müstakil olarak gördükleri zararlar söz konusudur. Anılan zarar türünde ortaklığın zarar görüp görmemesinin bir önemi bulunmamaktadır. Esasen, bu zararın üçüncü kişinin gördüğü zarardan tek farkı, ortak olmanın sonucu olmasıdır. TTK'nun 336/5.maddesinde anlamını bulan bu dava türünde ise ortaklar talep ettiği tazminatın kendisi adına hükmedilmesini isteyebilirler. Bu durumda, mahkemece işin esasına girilip yukarıda açıklanan ilkeler doğrultusunda inceleme ve araştırma yapılarak uygun sonuç çerçevesinde karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ve yanlış gerekçe ile yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamıştır.” Yarg. 23. HD. T. 14.02.2012, E. 2011/3056 K. 2012/984, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (E.T.: 12.12.2020).

⁵⁴ Şener, s. 430.

⁵⁵ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 467.

Doktrinde pay sahiplerinin doğrudan doğruya uğradıkları zararlara örnek olarak; şirketin bilançosunun doğruluğuna güvenerek şirkete pay sahibi olarak girilmesi ya da yine bilançoya güvenerek payların elden çıkarılması, sermaye artırımında pay sahibinin yeni pay alma hakkının ihlali, kanuna aykırı şekilde pay sahibinin payının iptali, sermaye payına göre temettü ödenmemesi, bilançodaki yanlış kayıtlar veya genel kurulda verilen yanlış bilgilerin etkisi altında kalarak yüksek bedelle yeni paylar alınmasına ikna olunması ya da pay sahibin genel kurula alınmasına haksız olarak engel olunması gibi durumlar gösterilmiştir⁵⁶.

6.4.Zamanaşımı

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerine karşı açılacak sorumluluk davalarında genel eğilim, kısa zamanaşımı süreleri koymak yönündedir. Burada amaç, bir yandan alacaklılara dava açmak için yeterli süreyi sağlamak; diğer yandan özgürce karar vermelerine engel olan baskıyı ortadan kaldırarak yönetim kurulu üyelerinin görevlerini huzur ve güven içinde yapmalarına olanak sağlamaktadır⁵⁷.

Türk Ticaret Kanunu m. 560 hükmüne göre, hukuki sorumluluğu olanlara karşı tazminat istemek hakkı, davacının zararı ve sorumluyu öğrendiği tarihten itibaren iki ve her halde zararı doğuran fiilin meydana geldiği günden itibaren beş yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Sorumluluğu doğuran fiilin cezayı gerektirmesi halinde, TCK'ya göre daha uzun dava zamanaşımına tabi bulunuyorsa, tazminat davasına da bu zamanaşımı uygulanır.

7. KURULUŞ VE SERMAYE ARTIRIMINDA İBRA

Türk Ticaret Kanunu m. 559 hükmü, kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerin hem kuruluşta hem de sermaye artırımında ibrasını düzenlemektedir. Hükme göre, kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerin kuruluşta veya

⁵⁶ Aytaç, s. 208; Akkaya, s. 97.

⁵⁷ Altaş, s. 746; Karahan (edt.), Pınar, s. 765.

sermaye artırımından doğan sorumlulukları, şirketin tescil tarihinden itibaren dört yıl geçmedikçe sulh ve ibra yoluyla kaldırılamaz⁵⁸.

Söz konusu düzenlemenin kaynağını ETK m. 310 oluşturmaktadır. Her iki hüküm arasındaki temel farklılık, ETK m. 310'nun kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerin kuruluştan doğan sorumluluklarının, şirketin tescil tarihinden itibaren dört yıl geçmedikçe sulh ve ibra kararıyla ortadan kaldırılamayacağını öngörmekte iken; TTK 559'un hem kuruluş hem de sermaye artırımını kapsamaktadır. Bu noktada doktrinde sermaye artırımının da hükme dahil edilmesinin sonucu olarak dört yıllık sürenin başlangıcının şirketin tescil tarihinden itibaren değil, sermaye artırımının tescili tarihinden itibaren başlaması gerektiği ifade edilmektedir⁵⁹.

Bu iki hükme göre, dört yıllık sürenin geçmesinden sonra, sulh ve ibra ancak genel kurul kararıyla geçerli olacaktır. Fakat, her iki hüküm arasında genel kurulun sulh ve ibrayı onaylamayacağı durumlar arasında farklılıklar bulunmaktadır. ETK m. 310'a göre, esas sermayenin onda birini temsil eden pay sahiplerinin; TTK m. 559'a göre ise, esas sermayenin onda birini, halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden pay sahiplerinin sulh ve ibranın genel kurul tarafından onaylanmasına karşı olmaları halinde, sulh ve ibra genel kurulca onaylanmayacaktır⁶⁰.

Kuruluş işlemlerinden doğan sorumluluğun ibrasının kapsamı, konu itibarıyla kuruluş işlemleriyle sınırlı olduğundan; bunun sonucu olarak, kural olarak süre yönünden de kuruluş dönemiyle sınırlıdır. TTK 559. maddesindeki azınlık hakları yalnızca kuruluş ve sermaye artırımından doğan sorumlulukla ilgili ibra kararı alınırken kullanılabilir. Diğer ibra kararları için azınlık hakkının kullanılması söz konusu değildir⁶¹.

⁵⁸ Karahan (edt.), Pınar, s. 764; Altaş, s. 746; Aslan, s. 217; Sergül Balsever, "Kuruluş ve Sermaye Artırımında İbra (TTK md. 559)" İstanbul Hukuk Mecmuası, C. 76, S. 1, 2018, s. 159.

⁵⁹ Karahan (edt.), Pınar, s. 764; Altaş, s. 746.

⁶⁰ Karahan (edt.), Pınar, s. 765; Altaş, s. 746; Balsever, s. 165-167.

⁶¹ Çelik, s. 200; Akkaya, s. 82.

SONUÇ

Anonim şirketlerde yönetim kurulu üyelerinin bir hesap dönemi içerisindeki faaliyet ve çalışmaları genel kurul tarafından değerlendirilir ve sonucunda yöneticilerin ibra edilmesi ya da edilmemesi yönünde bir karar verilir. İbranın en önemli etkisi, şirket yöneticileri hakkında sorumluluk davası açılmasına ilişkindir. İbra kararı, şirket tüzel kişiliği açısından ibranın kapsadığı açıklanan maddi olaylarla ilgili olarak şirketin sorumluluk davası açma hakkını ortadan kaldırır. Şirket yöneticileri hakkında genel kurul tarafından ibra kararı verilmemesi halinde ise, şirketin sorumluluk davası açma hakkı saklı kalır.

Şirket ortakları açısından ibra kararının etkisi doğrudan ve dolaylı zararlar bakımından farklılık göstermektedir. Buna göre ibra kararı, ortağın uğramış olduğu doğrudan zararların tazmini için sorumluluk davası açılmasına engel teşkil etmeyecektir. Zira, doğrudan zarar, ortağın doğrudan malvarlığında bir değer eksilmesine yol açan veya malvarlığında oluşması beklenen değer artışının meydana gelmemesi şeklinde oluşan ve şirketin zararından bağımsız bir zarardır. Söz konusu dava, şirket aleyhine açılır ve talep edilen tazminat doğrudan zarar görmüş olan davacı ortağa ödenir. Bununla birlikte, ortaklar dolaylı olarak uğramış oldukları zararlar için sorumluluk davası açma ve tazminatın yalnızca şirkete ödenmesini talep edebilme hakkına sahipse de; ibra kararı, ibraya olumlu oy veren ve ibra kararını bilerek payı iktisap etmiş olan ortakların bu dava hakkını ortadan kaldırır. Bu kapsamda, ibra kararında olumlu oy kullanan ortaklar, dolaylı olarak uğradıkları zararlar nedeniyle sorumluluk davası açamayacaktır. Genel kurula katılmayan ve olumsuz oy kullanan diğer ortakların dava açma hakkı ise, ibra tarihinden itibaren altı ay süreyle kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- AKKAYA A., “**Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun İbrası**”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019.
- ALTAŞ S., **Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler** (5. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013.
- ASLAN İ. Y., **Ticaret Hukuku Dersleri**, Ekin Yayınevi, Bursa, 2016.
- AYDEMİR F., “**Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrasının Hukuki Sonuçları**”, İÜHFİM, C. L’XIX, S. 1 – 2, 2011, ss. 1075-1104.
- AYTAÇ Z., **Anonim Ortaklıklarda İbra**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1982.
- BALSEVER S., “**Kuruluş ve Sermaye Artırımında İbra (TTK md. 559)**” İstanbul Hukuk Mecmuası, C. 76, S. 1, 2018, ss. 153–177.
- BİLGİLİ F., DEMİRKAPI E., **Şirketler Hukuku** (9. Baskı), Dora Yayıncılık, Bursa, 2013.
- CANÖZÜ S., “**Anonim Şirketlerde İbra Kararının Kapsamı ve Şartları**”, The Journal of International Scientific Researches, C. 5, S. 3, 2020, ss. 329-347.
- ÇELİK A., **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007.
- KARAHAN S. (Editör), **Şirketler Hukuku** (1. Baskı), Hamdi Pınar, “**Sona Erme ve Tasfiye**”, Mimoza Yayınları, Konya, 2012.
- ÖNDER F., KARADEMİR H., “**İbra Kararında Oy Hakkından Yoksunluk**”, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Yıl: Ekim 2017 C. 10 S. 4, ss: 173-186.
- POROY R., TEKİNALP Ü., ÇAMOĞLU E., **Ortaklıklar Hukuku I** (14. Baskı), Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019.

ŞENER O. H, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017.

YARARLANILAN İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.kazanci.com.tr> (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).